

МУҒАЛЛИМ ҲАМ ҮЗЛИКСИЗ БИЛИМЛЕНДИРИЎ

Илимий-методикалық журнал

2023

6/3-сан

*Ўзбекистан Республикасы Министрлер Кабинети жанындагы
Жоқарғы Аттестация Комиссиясы Президиумының
25.10.2007 жыл (№138) қарары менен дизимге алынды*

*Қарақалпақстан Баспа сөз ғәм хабар агентлиги тәрәпинен
2007-жылы 14-февральдан дизимге алынды.
№01-044-санлы ғуўалық берилген.*

6/3-сан 2023

декабрь

Шөлкемлестіріушілер:

*Қарақалпақстан Республикасы Халық билимлендируі Министрлиги,
ӨЗПИИИ Қарақалпақстан филиалы*

Редактор:

А. Тилегенов

Редколлегия ағзалары:

Мақсет АЙЫМБЕТОВ
Нағмет АЙЫМБЕТОВ
Адхамжон АБДУРАШИТОВ
Байрамбай ОТЕМУРАТОВ
Ерполат АЛЛАМБЕРГЕНОВ
Алишер АЛЛАМУРАТОВ
Дилшодхўжа АЙТБАЕВ
Интизар АБДИРИМОВА
Мавлюда АЧИЛОВА
Нуриддин АЧИЛОВ
Тўлқин АЛЛАЁРОВ
Марифжон АХМЕДОВ
Умида БАҲАДИРОВА
Фархад БАБАШЕВ
Ботир БОЙМЕТОВ
Гулзода БОЙМУРОДОВА
Шахло БОТИРОВА
Маманазар ДЖУМАЕВ
Асқар ДЖУМАШЕВ
Алишер ЖУМАНОВ
Гүлнара ЖУМАШЕВА
Холбой ИБРАГИМОВ
Умида ИБРАГИМОВА
Лола ИСРОИЛОВА
Меруерт ПАЗЫЛОВА
Асқарбай НИЯЗОВ
Сабит НУРЖАНОВ
Захия НАРИМБЕТОВА
Мехри НАРБАШЕВА
Улфат МАҲКАМОВ
Уролбой МИРСАНОВ
Нуржан МАТЧАНОВ
Сафо МАТЧОН
Шукурулло МАРДОНОВ
Шахсанам МАТУПАЕВА

Лобар МУХТОРОВА
Камаладин МАТЯКУБОВ
Раъно ОРИПОВА
Бахтиёр РАХИМОВ
Фурқат РАЖАБОВ
Сайёра РАХМОНОВА
Арзы ПАЗЫЛОВ
Барлықбай ПРЕНОВ
Дилшода САПАРБАЕВА
Феруза САПАЕВА
Зайниддин САНАҚУЛОВ
Қаххор ТУРСУНОВ
Амина ТЕМИРБЕКОВА
Нурзода ТОШЕВА
Қуанишбек ТУРЕКЕЕВ
Гулноз ТУРАЕВА
Гулмира ТОЖИБОЕВА
Тажибай УТЕБАЕВ
Мамбеткерим ҚУДАЙБЕРГЕНОВ
Амангелди КАМАЛОВ
Дилбар ҚАРШИЕВА
Вохид КАРАЕВ
Дилбар ҚОДИРОВА
Ризамат ШОДИЕВ
Абдушукур ШОҒҚОРОВ
Дилфуза ШАББАЗОВА
Зафар ЧОРШАНБИЕВ
Рустам ФАЙЗУЛЛАЕВ
Дўстназар ХИММАТАЛИЕВ
Тармиза ХУРВАЛИЕВА
Умид ХОДЖАМҚУЛОВ
Жавлонбек ХУДОЙБЕРГЕНОВ
Гулрухсор ЭРҒАШЕВА
Гавхар ЭШЧАНОВА
Қонысбай ЮСУПОВ

Чаброва Т.Л. Роль родителей в формировании духовно - эстетических качеств детей дошкольного возраста при обучении их навыкам рисования	541
Муталова Д.А. Обучение детей дошкольного возраста в STEAM технологии	548

ТАСВИРИЙ САЪНАТ

Gulyamov K. M., Sarsenbaev T. T. Tasviriy va amaliy bezak san'ati vositasida talabalarning badiiy-ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishning psixologik-pedagogik asoslari	551
Ko'kiyev B. Talabalarga loyihalashtirish va proyeksiyalash usullarini o'qitishning ba'zi usullari	560
Mardov S. X. Muhandis-quruvchilarning dizayn fikrlashini rivojlantirishda grafik dasturlardan foydalanish metodikasi	566
Mirsoatova L. Kompyuter grafikasi vositalarini mustaqil ta'lim ko'nikmalarida rivojlantirish kurslariga integratsiyalash	574
Bozorov F. Tasviriy san'at orqali yoshlardagi intellektual qobiliyatlarni rivojlantirish	579

ФИЗИКАЛЫҚ ТӘРБИЯ ҲАМ СПОРТ

Arabbayev H. O'quvchilarni ommaviy sport sog'lomlashtirish jarayoniga tayyorlashning pedagogik mazmuni	584
To'xtayev J. Talabalarni kasbiy ko'nikmalari va shaxsiy sifatlarini voleybol vositalari yordamida rivojlantirish	592
Muxametov A. Jismoniy tarbiya va ommaviy sportni rehabilitatsiya qilish darslarida yuklamalarni standartlashtirishning asosiy prinsip va komponentlari	599
Karimov F. Sog'lomlashtirish mashqlarining inson hayotidagi o'rni	604
Yuldashev M. Bo'lajak jismoniy madaniyat o'qituvchilarida valeologik madaniyatni rivojlantirish mazmuni	609
Quvatov E. Xalqaro kurash turlari vositalarining integratsiyasi asosida kurashchilarning jismoniy tayyorgarligini oshirishning nazariy asoslari	616
Tursunov A. Chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarlik fani bo'yicha o'quv jarayonini tashkil qilish	621
Ataxanov H. K. Jismoniy tarbiya darslarida boshlang'ich sinf o'quvchilarining psixologik xususiyatlari	624
Hurmatov F. A. Voleybolchilarda jismoniy tayyorgarligini rivojlantirishda jismoniy sifatlardan foydalaniш	630
Davronov N. K. Talabalarni fitness-yoga vositasida sog'lom turmush tarzini rivojlantirish darajalari va mezonlari	633
Rajabova M. I. Aholi orasida sog'lom turmush tarzini shakllantirishda jismoniy tarbiyaning tutgan o'rni	639
Karapov B. Sh. Jismoniy tarbiya o'qituvchisining ijobiy salohiyatini rivojlantirish amaliy ta'lim sifatini oshirishning sharti sifatida	644
Nurmatov E. Talabalarni ommaviy jismoniy tarbiyaga va sportga qamrab olishning innovatsion mexanizmlarini takomillashtirish	651
To'libayeva N. D. Jismoniy tarbiyaning shaxs xususiyatlari va sifatlarini shakllanishiga ta'siri	657
Salaydinova D. D. Gandbol darvozabonining mashg'ulotlarini optimallashtirish	662
Раджапов У.Р., Хакимджанова К. Б. Методика обучения особенности занятий легкой атлетикой с детьми, подростками, юношами	667

JISMONIY TARBIYA DARSLARIDA BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINING PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI

Ataxanov H.K.

*Chirchiq davlat pedagogika universiteti Jismoniy madaniyat
nazaryasi kafedrasi o'qituvchisi*

Tayanch so'zlar: jismoniy tarbiya, o'qituvchi, yoshlar, xususiyat, shaxs, xotira, qobiliyat, bola, nutq.

Ключевые слова: физическое воспитание, педагог, молодежь, характер, личность, память, способности, ребенок, речь.

Key words: physical education, teacher, youth, character, personality, memory, ability, child, speech.

Jismoniy tarbiya o'qituvchisi jismoniy tarbiya jarayonida o'quvchi-yoshlar va bolaning yosh xususiyatlari va psixik jarayonlari, shaxs xususiyatlarining rivojlanishini farqlash, psixik jarayonlar (diqqat, nutq, sezgilar, idrok, xayol, xotira, tafakkur, hissiyot va boshqalar), psixik holatlar (emotsiyalar, hayratlanish, ishonchlilik, ijodiy ruhlanish, e'tiqodlilik, apatiya, qiziquvchanlik, bardamlilik, tetiklik) va shaxs xususiyatlarini (temperament, qobiliyat, iqtidor, mas'uliyat xarakter) jismoniy tarbiya va sport bilan bog'lay olish lozim. Mashg'ulot jarayoni, uning ta'siri, musobaqa davrida, musobaqadan so'nggi, davr, jamoa orasidagi munosabat holatlarining shakllanishi ahamiyatini bilishi lozim.

Jismoniy tarbiya o'qituvchisining faoliyat turidan qat'iy nazar faoliyat tarkibiy qismi, odatda, bir xil his etish va idrok qilishlar bilan bog'liq bo'lgan perseptiv (masalan o'quvchilarni kuzatish), ma'lumotni eslab qolish va qayta tiklash bilan bog'liq bo'lgan monemik, faoliyat jarayonida yuzaga keladigan vazifani hal etish bilan bog'liq bo'lgan fikrlovchi, tasavvur qiliish, yangi mashqlarni o'ylab o'quvchi faoliyatiga ta'sir qiliish alohida o'rinni egallaydigan harakatlantiruvchi tarkibiy qismlarga ajratiladi. Faoliyat bir qancha bosqichlarda amalga oshiriladi, tayyorlanish bosqichi, rejani bajarish (asosiy bosqich) bosqich va erishilganlikni baholash bosqichi (yakunlovchi bosqich).

Birinchi bosqichdajismoniy tarbiya o'qituvchisi juda katta hajmda ish bajaradi. Reja bo'yicha konspekt tuzadi, ularga tayyorlanadi, joylami (zalni, suv havzasini, sport maydonini, stadionni) tayyorlaydi. Darsga oid bo'lgan barcha sport anjomlarini, qurollarini tayyorlaydi. Bu bosqichga faoliyatni yanada muvaffaqiyatii amalga oshirish uchun o'quvchilarga qulay bo'lgan sharoitlarni yaratish va jismoniy tarbiya o'qituvchisining psixologik tayyorlanganligi kiradi.

Ikkinchi bosqichda o'quvchilami (shug'ullanuvchilami) nazorat qiiish, ulami tarbiyalash (axloqiy, aqliy, estetik, mehnat vazifalarini tarbiyalash jihatidan), tartib saqlash, ulami jarohatlanishdan saqlash va hokazolar kiradi. Belgilangan ishlarni amaliy tatbiq qiiish, o'quvchilar harakatlari, intizomini nazorat qiiish, dars boshida yuzaga keladigan qiyinchiliklarni bartaraf etish, vaziyat o'zgarishiga ko'ra dars rejasini to'g'rilash bilan bog'liq. Bu bosqichda chetda qolgan o'quvchilar o'rtasidagi e'tibomi doimo taqsimlash va olib o'tish jismoniy jarohatlanishga olib keladigan vaziyatlarning oldini olishga ko'ra o'qituvchining sergakugi bilan shartlanadigan o'qituvchi psixik kuchlanishi bilan tavsiflanadi, boshqacha qilib aytganda, jismoniy tarbiya o'qutuvchisiga nafaqat psixik jihatdan, balki jismoniy jihatdan ham jismoniy yuklanish tushadi.

Uchinchi bosqich (yakunlovchi bosqich) unda o'tkazilgan darsdagi yutuq va kamchiliklarga baho beriladi. Brishilgan natijalar baholanadi, jismoniy tarbiya o'qutuvchisini faoliyati funksiyasi jismoniy tarbiyaning maqsadi va vazifalarining kelib chiqishi lozim. Faoliyatni qayta bajarishda rejaga to'g'rilashlami kiritish bilan bog'liq, o'tilgan darsning to'liq tahlili, ba'zi bir noto'g'ri dalitlarni umumlashtirish, ilmiy uslubiy adabiyotda yuzaga kelgan savollrda javob qidirishni talab qiladi.

Jismoniy tarbiya o'qituvchisining asosiy maqsadi ulaming garmonik shakllanishiga va jamiyatga sadoqatli, vatanparvar bo'lib yetishishiga yordam berishdir. Shuningdek tarbiyaviy, ilmiy, tashkiliy, rahbarlik, loyihalashtirish, ma'muriy-xo'jalik funksiyalarni ham bajarishga to'g'ri keladi.

O'quvchilar jismoniy tarbiyasining maqsadi - Mustaqil Vatanga barkamol rivojlangan va sodiq bo'lgan shaxsni shakllantirishga yordam berish bo'lib, bu maqsadga o'quvchilar ta'lim-tarbiyasi jarayonida erishiladi. Umumiy vazifalarda ochib beriladi va aniqlashtiriladi. Shuningdek, ta'limiy, tarbiyaviy, sog'omlashtirish vazifalari qo'yilad!. Bu vazifalami hal etishda boshqalari hisobiga birini ustun qo'yishga yo'l qo'ymaslik kerak. Ba'zida sport yo'nalishiga ega bo'lgan o'qituvchilar tarbiyaviy va umumta'lim vazifalarini unutib, asosiy e'tiborni o'quvchilar jismoniy rivojlanishiga beradilar. Boshqa holda ikki tarbiyaviy va sog'lomlashtirish vazifalari aziyat chekadi. Aytib o'tilgan uchta

vazifalarni hal etish jismoniy tarbiya o'qituvchisi bilan bajariladigan ishlar turiligi bilan shartlanadi. Jismoniy tarbiya o'qituvchisining faoliyati shakllari turli-tumandir. Bu avvalo bor sinf va sinfdan tashqari ishlardan kelib chiqadigan maktabdagi ishdan iborat. Sinfdagi ish bu jismoniy madaniyat bo'yicha darslarni o'tkazish: u o'qituvchining asosiy o'quv yuklamasini tashkil qiladi. Sinfdan tashqari ish sport tugaraklari va seksiyalari mashg'ulotlarni o'tkazish. Maktab ichidagi sport musobaqalarini tashkil qilish va o'tkazish, sport bayramlarini o'tkazish, turistik, safar, harbiy sport o'yinlarini o'tkazishni o'z ichiga oladi. Bu erga jismoniy tarbiya o'qituvchisining kichik sinf o'qituvchilari, tarbiyachilari o'quvchilari, ota-onalari bilan olib boradigan ma'rifiy ishi ham kiradi.

Maktabdan tashqarida jismoniy tarbiya o'qituvchisining ishi dam olish lagerlari va mehnat oromgohlarida o'quvchilar jismoniy tarbiyasini ta'minlash bilan bog'liq. Shuningdek, turar joy bo'yicha o'quvchilar jismoniy tarbiyasi!shini ham o'z ichiga oladi. Hozirgi paytda o'sib kelayotgan avlod jismoniy tarbiyasiga katta e'tibor berilmoqda. Sport inshootlari va jismoniy madaniyat xodimlariga ega bo'lgan maktab o'quvchi-yoshlar ichida jismoniy madaniyatni ommalashtirgan, o'quvchilar qiziqishlariga ko'ra imkon boricha ko'pgina o'quvchilarni jismoniy tarbiya bilan muntazam shug'ullanishiga jalb qilgan, jismoniy madaniyat qonun buzarlklarining oldini olish va tarbiyasi o'g'irlar bolalarni qayta tarbiyalash vositasi sifatida qo'llanilgan holda bu ishini amalga oshirishda o'ziga xos Nizom bo'yicha kerak.

Jismoniy tarbiya o'qituvchisi faoliyati shakllari:

O'quv muassasasidagi ishlar:

- a) Guruh ishi, darslarni o'tkazish;
- b) Darsdan tashqari ish, seksiyalarda mashg'ulotlar! o'tkazish, sport bayramlarini o'tkazish, o'quv muassasasida musobaqalar o'tkazish, o'quvchi va ota-onalar bilan ma'rifiy ishlarni olib borish, turistik sayrlar, harbiy vatanparvarlik ruhidagi o'yinlar o'tkazish;

O'quv muassasasidan tashqarida olib boriladigan ishlar:

- a) Oila va mahallalarda olib boriladigan ishlar;
- b) Dam olish lagerlaridagi ishlar;
- v) Tuman va shahar musobaqalarida qatnashish.

Jismoniy tarbiya o'qituvchisi faoliyatining sharoitlari: Jismoniy tarbiya o'qituvchisi faoliyati boshqa o'qituvchilar faoliyatiga nisbatan o'ziga xos sharoitlarda kechadi. Bu sharoitlarning uch guruhini ajratish mumkin. Bular psixik kuchlanish, jismoniy yuklanish, ochiq havoda mashg'ulotlarni o'tkazish bilan bog'liq bo'lgan tashqi muhit omillari. Jismoniy tarbiya o'qituvchisi

faoliyati sharoitlari xususiyati jismoniy mashqlami ko'rsatish va jismoniy mashqlami bajarishda o'quvchilarning xavfsizligini ta'minlash hamda ochiq havoda, safarlarda o'tkaziladigan mashg'ulotlarda o'quvchilar o'quvchilar bilan birgalikda harakatlanish zaruriyatidan iborat. Bu kunda bir qancha darslarning mavjudligi jismoniy tarbiya o'qituvchisi uchun katta jismoniy yuklamani yaratadi. O'qituvchi butun kun davomida oyoqda tik turishi, harakatda bo'lishi oyoq va qadri rostlovchilarga yuklama yaratishini hisobga olish kerak. Yosh o'tgan sari jismoniy konditsiyalar yomonlashishini e'tiborga olgan holda jismoniy tarbiya darslarida jismoniy tarbiya o'qituvchilari bilan sinalladigan jismoniy yuklama pedagogik faoliyatining amalga oshirilishini qiyinlashtiradigan omillaridan biri bo'lishi muqarrar, Ayniqsa bu erkak o'qituvchilar jismoniy qobiliyatlari darajasiga qaraganda kam bo'lgan ayol o'qituvchilariga tegishli. Jismoniy konditsiyalar o'sishiga ko'ra yo'qotishlar mashqlami ko'rsatishda o'qituvchisini ortiqcha kuch ishlatishga majbur qiladi. Natijada ko'rsatilayotgan mashqlarning estetik tomoni, uni bajarish yangiligi va erkinligi yo'qoladi. Bu esa salbiy pedagogik oqibatlarga ega, chunki bog'liqbola uchun kuch, chaqqonlik, chidamlilik, egiluvchanlik namunasi hisoblanadi. Bunga yo'l qo'ymaslik uchun O'qituvchi yana jismoniy yuklamaning o'sishiga olib keladigan o'z jismoniy tayyorgarligini muntazam ushlab turishi lozim. Jismoniy tarbiya o'qituvchisi faoliyatini o'ziga xos tomonlaridan biri uning tez-tez havoda o'quv mashg'ulotini (to'garaklami) o'tib turishidir. Bu omil ijobiy va salbiy jihatga ega. Hamma narsa ob-havo va iqlim sharoitlariga bog'liq. Masalan, O'rta Osiyo va Janubiy hududlarning qizib ketishi, qishda (yog'ingarchilikda) havoning sovib ketishi hollari uchray turadi, bu bog'liqchun xavf tug'diradi. Bu sharoitlar o'qituvchidan chiniqqanlik va mustahkam sog'miqni talab qiladi.

Pedagogik faoliyat pedagogik vazifalarning uzluksiz hal qilinishini bildiradi. Ularni hal qilish - mazkur pedagogik vaziyatga, pedagogik maqsadga erishishini mos usulni topishdir. Sababi o'qituvchi va o'quvchi e'tiborliligi, o'quv materialiga bo'lgan munosabati, bog'liqva o'quvchi o'rtasidagi munosabat hamda o'quvchilar o'zi o'rtasidagi munosabat bilan ish ko'radi. Shuning uchun bir marta va har doim tekshirilgan maqsadga erishishi usuli bilan ishlash k o'p holda qulaydir. Har doim muntazam ravishda maqsadga erishishi usulini almashtirish, mazkur pedagogik vaziyat uchun eng yaxshi usul tanlash kerak.

Pedagogik vaziyatni hal qilish bir qancha bosqichlardan o'tadi:

pedagogik vaziyat tahlili; intilgan maqsadga erishilish usullari, shu usullarni oldindan baholash va eng yaxshisini tanlash; qabul qilingan qarorni tatbiqlash; erishilgan natijaning tahlili va uning rejalashtirilgan bilan qiyoslash;

0 'qituvchi tomonidan pedagogik vaziyatni baholashning murakkabligi ko'p holda faoliyatning ma'lum bir vaqt bilan taqsimlanganidan iborat. 0 'quvchilar guruhi bilan ish ko'rishi va yuzaga kelgan guruh hamda individual ta'sirni baholashi kerakligi natijasida o 'qituvchi psixik kuchlanishga olib keladigan bir muncha og'ir holatga tushib qoladi. Bu shunga olib kelishi mumkinki, uning tahlili, obyekti maqsadga erishish to'g 'ri tanlangan usulidan chetga olib ketadigan vaziyatning mohiyatsiz belgilari bo'lib qoladi.

Pedagogik vaziyat mazkur sinf o 'quvchilarining tayyorlanganligi darajasi, umuman ulaming jismoniy tarbiya va xususan jismoniy tarbiya darslariga munosabati, o 'qituvchi va o 'quvchi o 'rtasidagi o 'zaro munosabat, o'quvchilar o'rtasidagi o 'zaro munosabat darsning moddiy ta'minoti, ob-havo sharoitlari (havodagi mashg'ulotlar) va boshqa hollarini o 'z ichiga oladi. Barcha shu natijalami tahlil qilib chiqib, o 'qituvchi yuzaga kelgan vaziyat pedagogik vazifa hal qilinishining ehtimol usullari haqidagi fikmi oldinga qo'yishni belgilaydi. Jismoniy tarbiya o 'qituvchisi pedagogika, psixologiya, fiziologiya, gigiyena, jismoniy tarbiya nazariyasi uslubiyati bo'yicha keng bilimlarga ega bo'lgan taqdirdagina bunga erishish mumkin. Keyinchalik kuchli va kuchsiz jihatlar aniqlangan holda maqsadga erishishi uchun qo'llanilayotgan usullarning diagnostik baholanishi boshlanadi. Bu usullarning tartibli qiyoslanishi o 'qituvchining nuqtayi nazariga ko'ra mazkur vaziyatda eng yaxshi usulni tanlashga olib keladi. Shunga muvofiq mazkur pedagogik vazifaning hal qilinishi uchun aniq reja ishlab chiqiladi (yoki ishlab chiqilgan rejaga o 'zgartirishlar kiritiladi). 0 'qituvchining kelgusi boshqaruv faoliyati u bilan yaratilgan rejani amaliy hayotga tatbiq etishga yo'naltiriladi. Dasturni amalga oshirgandan so'ng bog'liq albatta erishilgan natijaning tahlilini qilishi, muvaffaqiyatsizlik bo'lgan bo'lsa, uning sabablarini aniqlash kerak. Buning natijasida kelgusida aynan shunday vaziyat yuzaga kelganida u yaxshiroq ish tuta oladi va uni hal qilishning optimal variantiga yaqinlashadi. Pedagogik vazifalami hal qilib, bog'liqlarning pedagogik maxoratiga bog'liq bo'lgan tajribani to'playdi.

Jismoniy tarbiya o'qituvchisi avvalo bolalami o 'rab turgan ijtimoiy muhit tengdoshlari va kattalar o'rtasida bo'ladigan munosabatlarni birinchi kundan boshlab o 'rgatib boradi. 0 'qituvchi bir sinfning o'zida turli xil va individual tafovutlarga duch keladi. Bular bog'liqo 'quvchilarning temperament tiplari, xatti-harakatlari (ko'nikma malakalari), o 'quv materiallarini o'quvchilar tomonidan qanday eslab qolishi, qanday o 'zlashtirayotganliklarini, sport musobaqalari, sport bayramlari hamda estafetalarda qanday faollik k o 'rsatayotganliklarini (boshqa ish shakllarida) bilishidan iboratdir.

Kichik maktab yoshi davriga 6-10 yoshli boshlang'ich (I-IV) sinflaming o'quvchilari kiradi. Bola maktab ta'limiga bog'chada tarbiyalanayotganida tayyorlanadi. Bunda u maktabda o'quvchilarga qo'yiladigan har xil talablar bilan tanishadi, fan asoslarini o'rganish uchun biologik va psixologik jihatdan tayyor bo'ladi. Maktab ta'limiga psixologik tayyorlik deganda bolaning obyektiv va subyektiv jihatdan maktab talabiga munosibligi nazarda tutiladi. U maktab ta'limiga avval psixologik jihatdan tayyorlanadi. Binobarin, uning psixikasi bilim olishga yetarli darajada rivojlanishi lozim, shu yoshdagi bola idrokining o'tkirligi, ravshanligi, aniqligi o'zining qiziquvchanligi, xayrixohltgi, ishonuvchanligi, xayolining yorqinligi, xotirasining kuchliligi, tafakkurining yaqqolliigi bilan boshqa yoshdagi bolalardan ajralib turadi. Maktab ta'limiga tayyorlanayotgan bolada diqqat nisbatan uzoq muddatli va shartli barqaror bo'ladi. Bola diqqatining xususiyatlari rolli va sujetli o'yinlardan, (harakatli o'yinlardan: rolli, jamoali, yakka tartibda), rasm chizish va qurish - yasash, jismoniy tarbiya (xattiharakatlari) mashg'ulotlarida, loy hamda plastilindan o'yinchoqlar tayyorlashda o'zgalar utqini idrok qilish va tushunishda, matematik amallarni yechishda, hikoya tinglash va tuzishda ko'rinadi. Bolalar o'z diqqatini muayyan obyektiv yo'naltirish, to'plash, taqsimlash bo'yicha ma'lum darajada ko'nikmaga ega bo'lib, o'z diqqatini boshqarish va kerakli paytda to'plashga intiladi. Uning xotirasi qiziqarli, ajoyib g'aroyib, kishini taajjubga soladigan ma'lumot va hodisalarni puxta esda olib qolish, esda saqlash, esga tushirish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Adabiyotlar:

1. Абдуллаев А. Жисмоний тарбия воситалари. Ўқув қўлланма. - Фарғона, 1999.
2. Абдуллаев А. Жисмоний тарбия воситалари. Ўқув қўлланма. – Фарғона, 1999.
3. Абдуллаев А., Расулов Р., Хасанов А., Умумий ўрта ва касб-хунар таълими тизимларида жисмоний тарбияда синфдан ташқари ишлар. – Тошкент, 2009.
4. Абдумаликов Р., Юнусов Т.Т. ва бошқалар. Ўзбекистонда жисмоний тарбия таълимининг ривожланиши», методик тавсиянома. – Тошкент: ЎзДЖТИ наш., 1992.
5. Алматов К.Т., Клемешева Л.С., Матчанов А.Т. Возрастная физиология. – Тошкент, 2002.

РЕЗЮМЕ

Ushbu maqolada jismoniy tarbiya darslarida boshlang'ich sinf o'quvchilarining psixologik xususiyatlari haqida qisqacha mazmuni bayon etilgan

РЕЗЮМЕ

В данной статье представлена краткая информация о психологических особенностях учащихся младших классов на уроках физкультуры.

SUMMARY

In this article, a summary of the psychological characteristics of elementary school students in physical education classes is presented.

ISSN 2181-7138

Т. Н. Қары Ниязий атындағы Өзбекстан педагогикалық
илим-изертлеу институтының Ж. Орынбаев атындағы Қарақалпақстан филиалы

**«МУҒАЛЛИМ ХӘМ ҮЗЛИКСИЗ
БИЛИМЛЕНДИРИЎ»**

№ 6/3

Нөкис — 2023

Басып шығыўға жуўапкер:

А. Тилегенов

Баспаға таярлаған:

А. Тилегенов, Р. Утепов

Компьютерде таярлаған:

П. Реймбаев

Мәнзил: Нөкис қаласы, Ерназар Алакөз көшеси №54

Тел.: 224-23-00

e-mail: uzniiipnkkf@mail.uz,

mugallim-pednauk@mail.uz

www.mugallim-uzliksiz-bilim.uz

Журналға келген мақалаларға жуўап қайтарылмайды, журналда жарияланған мақалалардан алынған үзіндилер «Муғаллим хәм үзликсиз билимлендириў» журналынан алынды, деп көрсетилиўи шәрт. Журналға 5-6 бет көлеминдеги материаллар еки интервалда TIMES NEW ROMAN шрифтинде электрон версиясы менен бирге қабыл етиледі. Мақалада келтирилген мағлыўматларға автор жуўапкер.

Оригинал-макеттен басыўға рухсат етилди 18.12.2023. Форматы 70x100^{1/8}

«Таймс» гарнитурасында офсет усылында басылды.

Шәртли б.т. 27 . Нашр. т. Нускасы _____ Буйыртпа №